

Анотація

Коваленко Р. О. Конституційні основи політичного іміджу президента в Україні та в США. – Стаття.

У статті запропоновано класифікувати правові норми про посадових осіб органів публічної влади залежно від їхнього змісту на такі, що містять вимоги до осіб, які займають посади в органах публічної влади (як правило, це норми матеріального права), та такі, що містять порядок проведення передвиборної агітації (як правило, це норми процесуального права). Змістовне наповнення кожної із запропонованих груп розглянуто на прикладі такої посадової особи, як глава держави, з використанням конституцій України та США.

Ключові слова: глава держави, президент, політичний імідж, Президент України, Президент США.

Аннотация

Коваленко Р. О. Конституционные основы политического имиджа президента в Украине и в США. – Статья.

В статье предложено классифицировать правовые нормы о должностных лицах органов публичной власти в зависимости от их содержания на содержащие требования к лицам, занимающим должности в органах публичной власти (как правило, это нормы материального права), и содержащие порядок проведения предвыборной агитации (как правило, это нормы процессуального права). Содержательное наполнение каждой из предложенных групп рассмотрено на примере такого должностного лица, как глава государства, с использованием конституций Украины и США.

Ключевые слова: глава государства, президент, политический имидж, Президент Украины, Президент США.

Summary

Kovalenko R. O. Constitutional basics of the president's political image in Ukraine and in the USA. – Article.

The paper proposes to classify the norms of statute of officials of public authorities, depending on their contents: to those which contain requirements for persons holding positions in the government (usually the substantive law), and those which contain the demands of the election campaign (usually the procedural rules). Content of each of the proposed groups is analyzed in the article, using the example of such officer as the head of state and texts of constitutions of Ukraine and the USA.

Key words: head of state, president, political image, President of Ukraine, President of the USA.

УДК 340:37.001.73-057.36(477)

А. І. Годяк

РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження. Демократичні перетворення в сучасному суспільстві, масштабність соціально-правових реформ у державі ставлять перед органами внутрішніх справ, зокрема Міністерством внутрішніх справ України, якісні нові вимоги, спрямовані на вдосконалення діяльності працівників міліції. Їх діяльність повинна відповідати сучасним міжнародно-правовим стандартам і потребам демократично-правової держави. Провідне місце в такому контексті посіла правова освіта співробітників міліції. Ця інституція сприяє створенню демократичних засад їх функціонування та відповідає ліберально-демократичним традиціям і вимогам Конституції України.

Практична участь міліції в розбудові правової держави відбувається шляхом розв'язання таких завдань, як боротьба з корупцією, організованою злочинністю, хабарництвом, особливо в середовищі правоохоронних органів; захист прав і сво-

бод людини й громадянина; недопущення у своїй діяльності незаконних обмежень і порушень законних інтересів громадян; втілення в життя органами внутрішніх справ України загалом та міліцією зокрема принципу взаємної відповідальності держави й особи; кадрове забезпечення міліції в умовах перехідного періоду; підвищення авторитету міліції, довіри до неї з боку населення; подолання правопорушень серед працівників міліції; реорганізація системи правоохоронної діяльності, забезпечення нової філософії їх діяльності, яка передбачає високий рівень правової культури працівників правоохоронних органів [1, с. 49–50].

Огляд літератури за темою. Проблематиці становлення нових моделей юридичної освіти спеціалістів у сфері правоохоронної діяльності присвятили наукові роботи такі вчені, як Я.Ю. Кондратьєв, О.П. Білий, В.С. Медведєв, В.В. Черней, С.Д. Гусарев, О.Д. Тихомиров та інші.

Метою статті є виявлення фундаментальних підстав реформування системи правової освіти працівників органів внутрішніх справ України.

Виклад основного матеріалу. Важливою умовою вирішення зазначених завдань є підвищення рівня правової освіти працівників міліції, що вплине на покращення ефективності їх діяльності, створення нових умов для розбудови правової держави.

У контексті нашої проблеми працівник міліції розглядається не лише як представник органу виконавчої влади в системі державної структури та органів внутрішніх справ України, а й суб'єкт, який безпосередньо організовує роботу в напрямі розбудови соціально-правової та демократичної держави. Я.Ю. Кондратьєв стверджує: «Це особливий, цілком конкретний соціальний інститут, призначення якого практично завжди залишається незмінним – захищати права і свободи людини, забезпечувати її майнову безпеку, бути сприйнятим суспільством та бути опорою влади в державі» [2, с. 6]. Міліцію розглядають у чинному законодавстві як державний озброєний орган, що покликаний захищати життя громадян, інтереси держави й суспільства від протиправних посягань. Саме міліція найбільшою мірою має справу з населенням та уособлює авторитет держави. Здебільшого через діяльність міліції в пересічних громадян складається враження про державу й державну владу, формується ставлення до держави, довіра чи недовіра до діяльності державних органів у цілому. На неї покладається функція державного примусу, що є важливою формою забезпечення виконання приписів законодавчої влади. Саме ці преференції приводять нас до висновку щодо необхідності реформування правової освіти працівників органів внутрішніх справ (далі – ОВС) України.

Нові вимоги до діяльності правоохоронних органів пов'язуються також зі специфічними умовами життєдіяльності суспільства, що потребують підвищення правової освіти не лише населення, а й самих співробітників міліції. Це пов'язується насамперед із необхідністю кваліфікованого й компетентного осмислення та переосмислення нових процесів, які відбуваються в нашому суспільстві. Зокрема, ідеться про реформування ринкових відносин, впровадження нових форм власності, не регламентованих законодавством; виникнення злочинних угруповань, які отримують величезні незаконні доходи, спекулюючи на юридичній неврегульованості деяких процесів в економіці та правовій безграмотності населення; зрощення криміналітету з державними структурами; масову політизацію суспільства та

поширення таких негативних політичних явищ, як популізм, екстремізм, радикалізм, тероризм тощо; інтенсивне розшарування населення, що супроводжується масовим зубожінням жителів, виникненням феномена бідності; зниження рівня політичної й правової культури населення, посадових осіб і працівників правоохоронних органів; «тінізація» частини економіки, зростання в суспільстві корупції, хабарництва, зокрема й серед працівників правоохоронних органів, що є особливо небезпечним та знижує довіру населення до їх діяльності.

Ці проблеми існують не нарізно, а у взаємодії, породжують нову нестабільність у суспільстві, ставлять перед органами внутрішніх справ України нові, вкрай важкі для розв'язання питання, зокрема посилення боротьби з організованою злочинністю й корупцією, тероризмом, торгівлею людьми, незаконним обігом наркотичних засобів, зброї та вибухових речовин. У зв'язку із цим виникає проблема виховання якісно нового співробітника міліції, який відповідає не лише потребам демократичного суспільства, а й черговим викликам часу. Такі обставини вимагають від працівників міліції високого рівня як професійної, так і правової освіти.

У своїй діяльності міліція орієнтується на загальнолюдські цінності, визначальну роль природного права в житті суспільства, згідно з яким первісно існують морально-правові норми про добро та зло, справедливість, рівність, гідність людини, на невід'ємні права людини на життя, свободу, недоторканість, які ні виконавча, ні законодавча, ні судова влада не можуть ігнорувати чи відмінити під будь-яким приводом. Ці загальнолюдські цінності не даруються державою, а лише фіксуються в Конституції України та на її основі – у чинному законодавстві. А тому постає дилема співвідношення загальнолюдських цінностей і позитивного права як фундаменту правової освіти в ОВС.

У сучасний період розвитку нашого суспільства правова освіта працівників міліції виступає насамперед одним із видів групової професійної правової освіти, яка формується також через процес реалізації права. Вона являє собою сукупність учень, навичок, знань, поглядів, оцінок, переконань, установок, що полягають у визнанні важливості, необхідності соціальної цінності права та забезпечують якісне дотримання, виконання, використання й застосування правових норм у процесі життєдіяльності, попередження правопорушень, юрисдикційного функціонування, надання соціальної допомоги населенню на основі принципів законності, гуманізму, гласності, поваги до особи та соціальної справедливості [3, с. 77]. Правова освіта цієї категорії спеціалістів виражає не лише загальні, професійні риси, а й особливості, які притаманні працівнику ОВС України як індивіду. Завдяки її цілісному характеру та найбільш виразній взаємодії з правовими явищами їй належить інтегруюча й координуюча роль серед інших форм групової правової освіти.

В умовах демократизації суспільства авторитет міліції значною мірою залежить від її тісного зв'язку з населенням, розвитком гласності в її діяльності. З огляду на це Міністерство внутрішніх справ (далі – МВС) України «дещо змінює підходи до критеріїв оцінки роботи правоохоронних органів, з кількісних на якісні: ось як повинна формуватись оцінка їх діяльності населенням, довіра до міліції з боку населення» [4].

Особливість взаємовідносин міліції та населення полягає, по-перше, в тому, що існує особливе ставлення до органів державної влади, яке можна визначити так: «до-

віра» або «недовіра». По-друге, виникає проблема відмови від співробітництва чи допомоги міліції з боку населення, розширення так званих латентних злочинів, небажання громадян заявляти в міліцію про ті чи інші злочини, жертвами або свідками яких вони стали. По-третє, стиль і методи роботи різних міліцейських служб із населенням, факти протиправних дій співробітників міліції, перевищення службових повноважень, невинновданого використання примусу у своїй роботі, жорстокої поведінки із затриманими й підозрюваними також є яскравим показником рівня професіоналізму та правової освіти працівників міліції. Усе це слід враховувати під час реформування правової освіти працівників ОВС України. Наприклад, усвідомлення рівня довіри населення до міліції та представників інших сфер життя: довіра населення до діяльності вчителів становить 52,2%, військових – 34%, священників – 31%, міліціонерів – 10%, банкірів – 7%, політиків – 2% [5, с. 29].

Особливо негативне ставлення населення до правоохоронних органів тісно пов'язується з правопорушеннями серед самих співробітників органів внутрішніх справ України. Це проявляється в корупції та хабарництві; зловживанні владою й використанні службового становища в корисливих цілях; компрометуючих вчинках, наприклад вживанні алкоголю; порушенні обліково-реєстраційної дисципліни, укритті від реєстрації інформації про правопорушення; необґрунтованому порушенні кримінальної справи; належності до злочинних угруповань [6, с. 13]. На жаль, такі правопорушення лише однією правовою освітою не викоринити. Тут є необхідним цілий комплекс заходів, де правова освіта повинна посідати провідне місце.

У діяльності органів внутрішніх справ правова освіта тісно пов'язується із забезпеченням законності, що полягає в точному дотриманні працівниками міліції вимог і принципів права, суворій підзвітності всієї правозастосовної діяльності та суворій субординації актів, які видаються органами внутрішніх справ України. Однак зміст законності в суспільстві, яке вважає себе демократичним, полягає не лише у факті існування та в навіть чіткому втіленні юридично досконалого законодавства, а в тому, що воно адекватно, глибоко й усебічно втілює гуманістичні цілі, демократичні ідеали та загальнолюдські цінності. Таке втілення можуть здійснити лише висококваліфіковані та професійно освічені працівники.

За ініціативою МВС України Верховна Рада України прийняла низку нормативно-правових актів щодо боротьби з корупцією, які відкрили можливості для профілактики корупційних діянь, реального впливу на корумпованих працівників. Саме на основі цих законодавчих актів посадових осіб органів внутрішніх справ України притягують до адміністративної, а не дисциплінарної відповідальності за здійснення корупційних діянь. Внаслідок реалізації вимог згаданих нормативних актів складено майже 3,9 тис. адміністративних протоколів, з них 2,8 тис. щодо державних службовців, 162 – депутатів різних рівнів [5]. За останній рік проти працівників міліції як порушників закону було порушено понад 200 кримінальних справ, переважно за фактами корупційних діянь, незаконного привласнення та збуту зброї, збереження наркотичних речовин, хабарництва. Однак результати аналізу дотримання законності в діяльності працівниками міліції показали прямий зв'язок порушення чинного законодавства з погіршенням умов життя працівників міліції: за цей період за тих же обставин із міліції звільнилося понад 3 тис.

працівників. На жаль, кожне правопорушення, скоєне співробітником міліції, є не лише певним показником рівня правової освіти, а й відображенням мікроклімату в системі органів внутрішніх справ України та своєрідним показником загального стану справ в органах внутрішніх справ України.

Проте не можна упереджено ставитися до всіх працівників міліції. Серед них більшість таких, які чесно й сумлінно виконують свій обов'язок, жертвують власним життям, охороняючи закон і безпеку громадян. Нова концепція правоохоронної діяльності передбачає підвищену позитивну увагу до працівників міліції з боку держави, правову захищеність самих охоронців. В.В. Черней зазначає: «У правовому плані діяльність міліції має бути відносно автономною, захищеною від чвар і примх вищих державних чиновників, використання їх у політичних цілях. Закон і тільки закон мусить бути єдиним орієнтиром у роботі органів внутрішніх справ України» [7, с.13]. Так, за відсутності реальних правових гарантій захищеності працівників міліції сподіватися на покращення діяльності ОВС внаслідок реформування правової освіти працівників було би вкрай самовпевнено.

Європейський вектор розвитку нашої держави зобов'язує виконувати цивілізовані демократичні стандарти, підпорядковувати свою діяльність відповідно до вимог міжнародного права. У міжнародних документах сформульовано також вимоги щодо правової освіти працівників правоохоронних структур. На найвищому міжнародному рівні викладено провідні стандарти щодо професійного навчання працівників правоохоронних органів тих держав, які прагнуть увійти в коло європейської спільноти [8, с. 339–371]. Завдання цих стандартів полягають у тому, щоб піднести національні вимоги щодо правової освіти до рівня європейських і світових [9, с. 161].

Частину цих вимог уже враховано, вони працюють у правовому полі України, а деякі ще не трансформовано, вони чекають цивілізованого вирішення. Особливо важливим у цьому контексті для співробітників міліції є забезпечення вільної правової освіти. Вільний вибір правової освіти є невід'ємним правом людини та має організаційно забезпечуватися.

Висновки. Таким чином, ми вважаємо проведення реформування правової освіти працівників міліції актуальною проблемою з огляду на загальне реформування системи правової освіти та адаптації її до назрілих потреб часу. Тому перед Міністерством внутрішніх справ України стоїть завдання реформувати систему правової освіти правоохоронних органів із метою створення якісно нової української міліції, діяльність якої відповідатиме сучасним світовим стандартам.

Література

1. Мурашин О.Г. Акти прямого народовладдя у правовій системі : [монографія] / О.Г. Мурашин. – К. : Знання, 1999. – 163 с.
2. Кондратьєв Я.Ю. Забезпечення прав людини міліцією в аспекті реалізації політичної реформи в Україні / Я.Ю. Кондратьєв // Актуальні питання правового забезпечення політичної реформи суспільства : тези допов. наук.-практ. конф. (м. Київ, 8 квітня 2003 р.). – К., 2003. – С. 4–7.
3. Білий О.П. Демократична держава і права культура: взаємозв'язок та результативність / О.П. Білий // Право України. – 1997. – № 12. – С. 75–79.
4. Звіт Міністерства внутрішніх справ перед українським народом 7 лютого 2011 р. // Іменем закону. – 2011. – 7 лютого.

5. Шангина Л.П. Народ золотой середины / Л.П. Шангина // Зеркало недели. – 2000. – 30 декабря – С. 3.
6. Медведев В.С. Неправое поле правовой освіти. Про політичну обумовленість кризи юридичної освіти в Україні / В.С. Медведев // Дзеркало тижня. – 2001. – 3 березня. – С. 12–14.
7. Черней В.В. Подолання правового нігілізму – важлива умова розбудови правової держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.12 «Філософія права» / В.В. Черней ; Нац. академія внутр. справ України. – К., 1999. – 21 с.
8. Гусарев С.Д. Юридична деонтологія : [наук.-метод. посібник] / С.Д. Гусарев, О.Д. Тихомиров. – К. : НАВС, 2000. – 374 с.
9. Мехович А.М. Законность и уважение прав человека в деятельности органов внутренних дел / А.М. Мехович, А.С. Мордовец, А.В. Силантьева // Правоведение. – 1999. – № 3. – С. 28–32.

Анотація

Годяк А. І. Реформування правової освіти працівників органів внутрішніх справ України. – Стаття. Статтю присвячено обґрунтуванню необхідності реформування правової освіти працівників органів внутрішніх справ України. Виявлено методичні, політичні та економічні особливості становлення сучасної моделі підготовки спеціалістів у сфері правоохоронної діяльності.

Ключові слова: реформа, правова освіта, працівник міліції, органи внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України, соціальна, правова, демократична держава, довіра.

Аннотация

Годяк А. И. Реформирование правового образования работников органов внутренних дел Украины. – Статья.

Статья посвящена обоснованию необходимости реформирования правового образования работников органов внутренних дел Украины. Выявлены методические, политические и экономические особенности становления новой модели подготовки специалистов в сфере правоохранительной деятельности.

Ключевые слова: реформа, правовое образование, работник милиции, органы внутренних дел, Министерство внутренних дел Украины, социальное, правовое, демократическое государство, доверие.

Summary

Godiak A. I. Reforming the legal education of the representative of the bodies of internal affairs of Ukraine. – Article.

The article is devoted to grounding the necessity of reformation of legal education of workers of organs of internal affairs of Ukraine. It is clarified several methodical, political, economical aspects of the arising of a new model of legal education of such specialists.

Key words: reform, legal education, worker of militia, organs of internal affairs, Ministry of internal affairs of Ukraine, social, legal, democratic state, trust.

УДК 349.2:331.108.37:06.063

О. Л. Станчева

ОБРАННЯ ЗА КОНКУРСОМ ЯК ВИД ОЦІНКИ ДІЛОВИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ

Питання оцінки ділових якостей працівників досліджуються в науковій літературі з трудового права, менеджменту, управління розвитком персоналу, психології. Фахівці в різних галузях знань визнають, що завдання оцінки ділових якостей працівника полягає у виявленні його трудового потенціалу, ступеня використання цього потенціалу, у відповідності працівника займаній посаді або його готовності зайняти конкретну посаду, у тому, щоб охарактеризувати ефективність його трудової діяльності, а отже, і цінність працівника для підприємства (установи, орга-

© О. Л. Станчева, 2013